

Uiersmet: soms méér dan een huidontsteking

Sinds begin 2019 blijkt uit pathologisch onderzoek dat een opvallend aantal melkkoeien is gestorven aan de gevolgen van een gecompliceerde udder cleft dermatitis (UCD). Patholoog Klaas Peperkamp legt uit wat hij ziet bij een sectie van zo'n koe.

Afbeelding 1:
Uierhuid met aangetaste
vertakking van de melkader

“In 2019 hebben we tot nu toe in de sectie-zaal al tien koeien gezien met een ernstige vorm van UCD. Aan de voorzijde van de uier of tussen beide voorkwartieren zijn er dan zweren te zien in de uierhuid. In deze ernstige gevallen is de ontsteking in de uierhuid via de vertakkingen van de melkader uitgezaaid naar de longen, met fatale gevolgen. Deze vertakkingen worden in geval van UCD-complicaties betrokken bij het ontstekingsproces, waardoor een vaatontsteking (thrombophlebitis) ontstaat. Vervolgens komen bloedstolsels met bacteriën (emboliën) via de melkader en het hart terecht in de longvaten, waar deze een uitgezaaide longontsteking veroorzaken. Deze longontsteking is een complicatie van de uierhuidontsteking. De koeien vertoonden koorts, hadden ademhalingsproblemen, een melkproductiedaling en gingen ondanks behandeling met antibiotica dood. In negen

van de tien gevallen was de uiersmet klinisch niet opgevallen. Daarnaast hadden we dit jaar ook tien melkkoeien in de sectiezaal met een ongecompliceerde UCD. In deze gevallen is wel een zwerende uierhuidontsteking waargenomen, maar was de doodsoorzaak

niet hieraan gerelateerd. De complicaties laten echter zien dat wat als klein plekje op de uierhuid begint, verraderlijk kan zijn en kan uitmonden in een ernstige uitgezaaide longontsteking.”

De pathologen en het uiergezondheidsteam raden veehouders aan om alert te zijn op beginnende plekjes van uiersmet. Omdat op tijd ingrijpen de kans op een snelle genezing vergroot en het optreden van deze ernstige complicatie verkleind.

Klaas Peperkamp
Patholoog

Via het Veekijkernieuws houden wij u elk kwartaal op de hoogte van nieuws uit de monitoring van diergezondheid bij rundvee. Mocht er tussendoor iets belangrijks spelen dan sturen wij u daarover een e-mail.

Aanmelden sectiemateriaal

U kunt dieren bij GD 24 uur per dag, 7 dagen per week aanmelden voor pathologisch onderzoek. Dit kan via www.gddiergezondheid.nl/ ophaaldienst of via 0900-2020012. Wij halen dieren die 's avonds voor 22.00 uur zijn aangemeld de eerstvolgende werkdag op. Belt u 's ochtends voor 9.00 uur? Dan bekijkt de planner of de opdracht nog in de route past. Voor een optimaal onderzoek is het van belang een goede en volledige anamnese toe te voegen, vers materiaal in te sturen (koelen in warme tijden) en een dier te selecteren dat representant is van het probleem waar u een antwoord op wilt hebben.

Bestrijdingsprogramma's voor endemische runderziekten

Auteur: Inge Berends

In Nederland zijn er programma's om een aantal endemische ziekten in runderen te bestrijden. Deze runderziekten worden op dit moment nog niet of nauwelijks gereguleerd door de Europese Unie (EU). Dat betekent dat elk land zelf bepaalt of er dierziekteprogramma's worden ontwikkeld om runderziekten te bestrijden en hoe deze programma's eruitzien.

De programma's voor BVD, IBR, Salmonella en Paratbc zijn enkele voorbeelden van dierziekteprogramma's. Nederland is niet het enige Europese land dat endemische ziekten in rundvee bestrijdt. Nederland neemt deel aan het project SOUND-control waarin voor alle deelnemende landen is geïnventariseerd voor welke endemische rundveeaandoeningen bestrijdingsprogramma's worden uitgevoerd (figuur 1). In alle deelnemende landen worden, voor tenminste één endemische ziekte die niet op Europees niveau wordt gereguleerd, bestrijdingsprogramma's uitgevoerd. In totaal zijn er 25 rundveeaandoeningen waarvoor in tenminste één deelnemend land een bestrijdingsprogramma wordt uitgevoerd. Gemiddeld heeft elk land voor zeven dierziekten een bestrijdingsprogramma. Finland is het land met de meeste bestrijdingsprogramma's (voor achttien verschillende aandoeningen). Noorwegen is vrij van het grootste aantal dierziekten (elf verschillende aandoeningen).

De runderziekten waarvoor de meeste landen een bestrijdingsprogramma hebben ingericht zijn IBR (23 van de 26 landen waarvan informatie beschikbaar is), Leucose (22 landen) en BVD (22 landen). Voor alle drie de aandoeningen heeft Nederland ook bestrijdingsprogramma's. Er is tussen landen veel variatie in hoe de verschillende bestrijdingsprogramma's eruitzien en welke teststrategieën worden gehanteerd, al zijn de hoofdlijnen van de programma's wel vergelijkbaar (voor BVD ligt bijvoorbeeld de

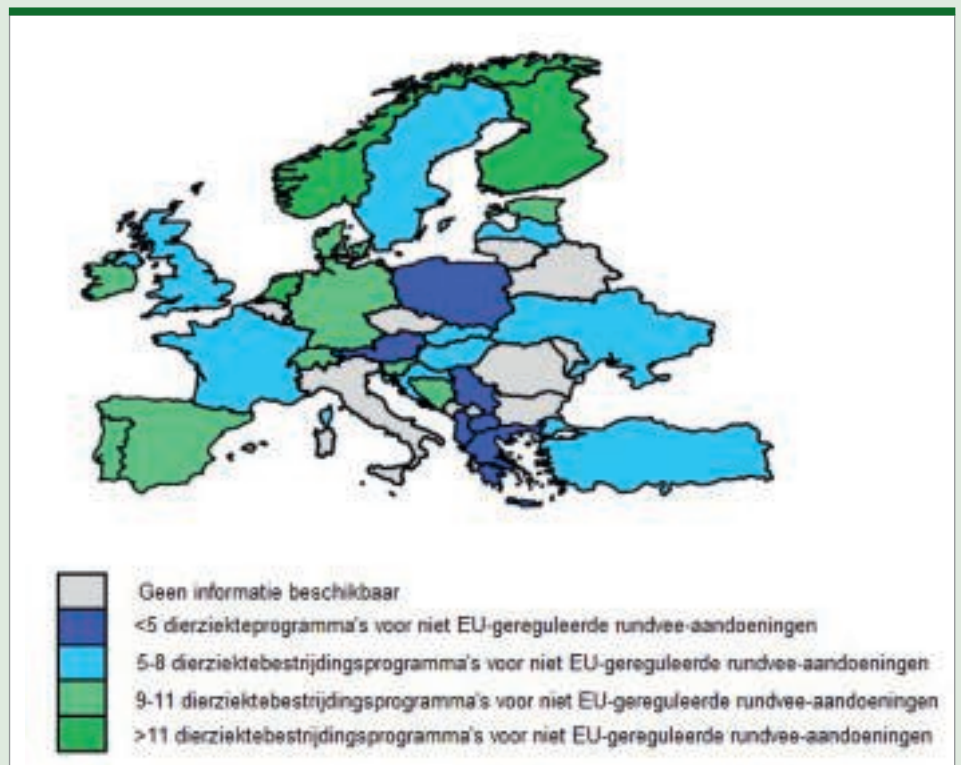
focus op het opsporen en afvoeren van dragerdieren). Dit heeft te maken met de infrastructuur in een land, het risicoprofiel zoals de dierdichtheid en het aantal contacten tussen dieren en de dierziektestatus (veel voorkomend, weinig voorkomend, sporadisch voorkomend of vrij). Zo hebben landen met een hoge rundveedichtheid waar een aandoening nog relatief veel voorkomt vaak strengere programma-regels dan landen met een lagere vee-dichtheid of een vrijstatus. Meer informatie over SOUND-control staat op www.sound-control.eu.

Bel de Veekijker

Op werkdagen kunt u rechtstreeks contact opnemen met de Veekijker: 0900 - 710 00 00. Via het keuzemenu kiest u de diersoort waar u informatie over wilt hebben. Het team rund is bereikbaar van 08.30-12.00 uur en 12.45-17.00 uur.

V.l.n.r.: Jan Muskens, Sanne Carp-van Dijken, Jasper Simons, Patty Penterman, Debora Smits, Linda van Wuyckhuise en Jasper het Lam

Figuur 1. Aantal dierziekte bestrijdingsprogramma's per land voor aandoeningen in rundvee die niet door de Europese Unie (EU) gereguleerd worden.

Opnieuw bloederkalveren en verhoogde bloedingsneiging

Auteur: Linda van Wuijckhuise

De Veekijker is het afgelopen kwartaal negen keer gebeld over kalveren met een verhoogde

Afbeelding 2: diffuse bloedingen in de huid bij een jong kalf

bloedingsneiging. Dit na een jarenlange afwezigheid van dit ziektebeeld. Via contact met collega's van het European Veterinary Surveillance Netwerk (EVSN) werd geconstateerd dat ook in België het aantal meldingen verhoogd is. In 2008 was er in Europa een 'uitbraak' van verhoogde bloedingsneiging bij tot drie weken oude kalveren. Uit internationaal onderzoek bleek dat een combinatie van genetische aanleg en het gevaccineerd zijn van de moeder met het BVD-vaccin Pregsure® de oorzaak was. Het kalf brak na biestopname in een immunologische reactie zijn eigen bloedcellen af. Het vaccin werd uit de markt genomen, waarop het ziektebeeld na enkele jaren verdween.

Het afgelopen kwartaal stelde de afdeling pathologie deze diagnose twee keer vast als doodsoorzaak. In de Veekijkercontacten waren de kalveren niet allemaal jonger dan drie weken. Aanvullend onderzoek is nodig om vast te stellen of de achterliggende oorzaak van de eerdere gevallen weer optreedt. Andere mogelijke oorzaken zijn bloedvergiftiging en nieuwe BVD-infecties. Reden voor GD om een pilot te starten naar de oorzaken van het ziektebeeld en daarbij de samenwerking met Belgische collega's te zoeken.

Opvolging signalen koperstapeling bij volwassen melkkoeien

Auteurs: Sanne Carp - van Dijken en Saskia van der Drift

GD ontving de afgelopen jaren vanuit het veld signalen dat er bij volwassen runderen vaker sprake was van een (te) hoge concentratie koper in de lever. Naar aanleiding van deze bevindingen heeft GD contact opgenomen met enkele diervoederfabrikanten in Nederland en werd in een open discussie de mogelijke problematiek van een overmatige kopervoorziening van melkvee besproken.

Aansluitend waren er dit jaar een aantal gezamenlijke bijeenkomsten van deskundigen van Schothorst Feed Research, Faculteit Diergeneeskunde, Wageningen University & Research en GD om de kopervoorziening bij rundvee te bespreken. De uitkomst van de bijeenkomsten is een gezamenlijke notitie van bovengenoemde partijen over de advisering rondom de kopervoorziening van rundvee. Met de betrokkenen is besproken om de komende tijd gezamenlijk over dit

onderwerp te communiceren. Ook is één van de uitkomsten dat contact wordt opgenomen met de technische commissie van het CVB (www.cvbdiervoeding.nl/pagina/10100/kerntaken.aspx), om te bespreken of de adviestekst van de CVB-behoefthenormen voor spoorelementen herzien kan worden. Uit contacten van GD blijkt dat een groot aantal diervoederfabrikanten de kopervoorziening op melkveebedrijven inmiddels heeft verlaagd.

Diergezondheidsbarometer rundvee derde kwartaal 2019

DIERZIEKTEN	SITUATIE NEDERLAND	Resultaat monitoring derde kwartaal 2019
Artikel 15 GWWD meldings- en bestrijdingsplichtige dierziekten (genoemd in artikel 2 van de 'Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten, zoönosen en TSE's')		
Blauwtong (BT)	Virusinfectie. Nederland officieel vrij sinds 2012 (alle serotypen). Jaarlijkse screening.	Nederland BTV-vrij. Twee verdenkingen, infectie niet aangetoond. BTV-8 in ZW Duitsland en België
Brucellose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Nederland officieel vrij sinds 1999. Bewaking via afweerstoffen onderzoek in bloedmonsters van verwerpers.	Geen infecties aangetoond.
BSE	Prion infectie. Nederland bij OIE-status 'verwaarloosbaar risico'. Sinds 2010 bij bewaking geen gevallen meer vastgesteld (totaal tussen 1997-2009 88 gevallen).	Geen infecties aangetoond.

DIERZIEKTEN	SITUATIE NEDERLAND	Resultaat monitoring derde kwartaal 2019
Leukose	Virusinfectie. Nederland officieel vrij sinds 1999. Bewaking via onderzoek op afweerstoffen in tankmelk en bloedmonsters van slachtrunderen.	Geen infecties aangetoond.
Lumpy Skin Disease (LSD)	Virusinfectie. Nederland officieel vrij.	Nooit infecties aangetoond.
Miltvuur (zoönose, infectie via diercontact)	Bacterie. In Nederland niet aangetoond sinds 1994. Bewaking via bloed-uitstrijken van plotseling gestorven runderen.	Geen infecties aangetoond.
Mond-en-klauwzeer (MKZ)	Virusinfectie. Nederland officieel vrij sinds 2001.	Geen infecties aangetoond.
Rabiës (hondsdolheid) (zoönose, infectie via bijt- of krab wonden)	Virusinfectie. Nederland officieel vrij sinds 2012 (illegaal geïmporteerde hond).	Geen infecties aangetoond.
Rundertuberculose (TBC) (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Nederland officieel vrij sinds 1999. Bewaking via slachtrunderen.	Geen infecties aangetoond.
Artikel 100 GWWD meldingsplichtige aandoeningen (ziekten die genoemd zijn in artikel 10 van de 'Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's')		
Campylobacter fetus ssp. venerealis en Trichomonas foetus	Bacteriën. Nederland vrij sinds 2009. Bewaking van KI- en embryostations en bij dieren voor export.	Geen infecties aangetoond.
Leptospirose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	98 procent van de melkveebedrijven heeft de <i>L. hardjo</i> -vrijstatus. Twee tankmelkomslagen door import.
Listeriose (zoönose, infectie via onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Besmetting incidenteel bij rundvee aangetoond.	Drie infecties vastgesteld bij secties. Infectie niet aangetoond in melkmonsters.
Salmonellose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	Melkveebedrijven 97 procent status 'onverdacht' in tweede trimester van 2019 in landelijk programma.
Yersiniose (zoönose, infectie via diercontact of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. Besmetting incidenteel aangetoond bij rundvee, met name bij verworpen vruchten.	Geen infecties vastgesteld.
Overige OIE-lijst aangifteplichtige ziekten in Nederland		
Boviene Virus Diarree (BVD)	Virusinfectie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	73 procent van de melkveebedrijven heeft BVD-vrijstatus of BVD-onverdachtstatus. Bij vrijwillig deelnemende niet-melkleverende bedrijven is dit 15 procent.
Infectieuze Boviene Rhinotracheïtis (IBR)	Virus infectie. Bestrijding op melkveebedrijven verplicht, op vleesveebedrijven vrijwillig.	75 procent van de melkveebedrijven heeft IBR-vrijstatus of IBR-onverdachtstatus. Bij vrijwillig deelnemende niet-melkleverende bedrijven is dit 20 procent. Neusswabs van 34 bedrijven: infectie met veldvirus op twee bedrijven aangetoond (met status vaccinerend)
Paratuberculose	Bacterie. In Nederland bestrijding op melkveebedrijven verplicht. 99 procent heeft een PPN-status.	77 procent van de melkveebedrijven heeft PPN-status A ('onverdacht').
Tekenziekten	Parasiet die infecties kan overbrengen. Teken besmet met <i>Babesia divergens</i> , <i>Anaplasma phagocytofilia</i> en <i>Mycoplasma wenyonii</i> komen voor in Nederland.	één infectie met <i>Babesia divergens</i> vastgesteld.

Vervolg tabel

DIERZIEKTEN	SITUATIE NEDERLAND	Resultaat monitoring derde kwartaal 2019
Overige infectieuze aandoeningen bij rundvee		
BCK	Virusinfectie. In Nederland komen infecties met Ovine herpesvirus type 2 incidenteel voor.	Drie infecties vastgesteld bij sectie.
Leverbot	Parasiet. Leverbot komt algemeen voor in Nederland vooral in waterrijke/natte gebieden.	Bij zes bedrijven infecties vastgesteld (weinig).
Neosporose	Parasiet. In Nederland een belangrijke infectieuze oorzaak van verwerpen.	Infectie aangetoond in tien ingezonden verworpen vruchten.
Q-koorts (zoönose, infectie via stof of onvoldoende bereid voedsel)	Bacterie. In Nederland bij rund andere stam dan op geitenbedrijven en relatie met ziektegevallen bij mens niet vastgesteld.	Infectie niet vastgesteld in ingezonden verworpen vruchten.
Uit de monitoring		
Pilot bloedwateren	Korte samenvatting In de zomer van 2019 waren er meerdere gevallen van bloedwateren, soms gepaard gaande met sterfte. Pilotonderzoek naar de destijds gerapporteerde gevallen geeft aanwijzing dat onvoldoende fosforvoorziening de mogelijke oorzaak was.	

Monitoring Diergezondheid

Sinds 2002 voert Royal GD de diergezondheidsmonitoring in Nederland uit in nauwe samenwerking met onder andere de diersectoren, het bedrijfsleven, het ministerie van LNV, dierenartsen en veehouders. De informatie die in de monitoring wordt gebruikt, wordt op verschillende manieren verzameld waarbij het initiatief gedeeltelijk bij dierenartsen en veehouders en gedeeltelijk bij Royal GD ligt. De informatie wordt integraal geïnterpreteerd om de doelstellingen van de monitoring, het snel signaleren van diergezondheidsproblemen enerzijds en het volgen van trends en ontwikkelingen anderzijds, te bereiken. Samen werken we aan diergezondheid in belang van dier, dierhouder en samenleving.